80 שנה לאוניית המעפילים 'כנסת ישראל'

80th Anniversary of the 'Knesset Israel' Clandestine Immigration Ship

כסלו התשפ"ז • 12/2026 • 1221

דואר ישראל
השירות הבולאי
מחברים עולמות בשבילך

ב-5 באוגוסט 1946 הפליגו שתי אוניות מעפילים מנמל דייגים קטן ביוגוסלביה דאז, קרואטיה בימינו - אוניית 'תנועת המרי העברי' (שתיקרא בהמשך 'כנסת ישראל'), שבה כ-3,500 שורדי שואה מרומניה ומהונגריה, ואוניית 'אבא ברדיצ'ב', שבה כ-500 שורדי שואה.

הם שהו באוניות בתנאים קשים, ובהם צפיפות, צחנה, מחלות ים, רעב וצמא. מלבד סכנת הטביעה בים האדריאטי הסוער הם חששו מהמפגש הצפוי עם הצבא הבריטי.
במהלך ההפלגה נולדו על האונייה שנים-עשר תינוקות. למרבה הצער, שניים מהם לא שרדו את המסע.

ביום החמישי להפלגת האוניות החלה האונייה 'אבא ברדיצ'ב' להיסחף אל עבר שדה מוקשים ימי, אולם לאחר תמרון מורכב של אוניית 'המרי' ניצלו המעפילים בדרך נס והועלו אל סיפונה.

ביום העשרים להפלגה נתגלתה האונייה על ידי הבריטים, אשר הציבו משחתת והזהירו את המעפילים: 'אם תנסו לנחות ב'פלסטיין', המעצר שלכם הוא בלתי נמנע, הנוסעים שלכם יגורשו. הדבר הטוב ביותר בשבילכם הוא להמשיך לפמגוסטה'.

תשובתה הגאה של 'המרי' הועברה למשחתת: 'אדוני, האם אתה מתאר לך שאיש חופשי ילך מרצונו הטוב למחנה ריכוז אפילו אם הוא אנגלי? לא, אדוני, אנחנו נילחם בעד זכותנו לחיות. נילחם בחופים, נילחם ברחובות, ונילחם על אונייתנו גם כן'.

ב-25/11 הוצא צו מניעה לעיכוב הגירוש בעקבות עתירה שהוגשה לבית הדין העליון. עקב כך הורתה הנהגת המוסד לשנות את שמה של האונייה ל'כנסת ישראל', שם פחות 'קרבי', ולהפליג לחיפה בהובלת המשחתות הבריטיות.

בנמל המתינו למעפילים שלוש אוניות גירוש, גדרות תיל ומאות חיילים בריטיים. הקרב החל עם הניסיון הראשון של החיילים לטפס אל האונייה והשלכת מטר של קופסאות שימורים לעברם. החיילים פתחו באש חיה, ממנה נהרגו שני מעפילים. האנגלים החלו להשליך אל הסיפון פצצות גז מדמיע. במשך שעה וחצי אפפו ענני הגז את הספינה. כל הסיפון התפתל - ילדים, נשים וזקנים - וההתנגדות נשברה. אל שני ההרוגים ניתוספו עשרות פצועים.
עד שעות הערב הועברו המעפילים באלימות ובהשפלה אל אוניות הגירוש.

פניותיו של עורך הדין לליבו של בית הדין ופגישתם של נציגי הוועד הלאומי גולדה מאיר ויצחק בן צבי עם הנציב העליון לא נשאו פרי. במהלך ימי המשפט שטו אוניות הגירוש לאורך חופי הארץ הלוך ושוב, כשהם משקיפים על הארץ מנגד אך אליה אינם באים.

בבוקרו של יום שישי הוכרע הדין: צו הגירוש הוא חוקי. האוניות פנו לכיוון צפון מערב, אל קפריסין.
בכך נגזר גורלם של 4,000 שורדי שואה לשוב אל בין גדרות התיל של מחנה ריכוז בארץ זרה.

אף על פי כן, הפלגתה של 'כנסת ישראל' הייתה נקודת מפנה בתולדות ההעפלה, והיא בישרה על קפיצת מדרגה במאבק בגזרות הספר הלבן.

ד"ר מרדכי מרמורשטיין

עיצוב בול, מעטפה וחותמת
לאה מרמורשטיין יריחי
Stamp, FDC & Cancellation Design:
Leah Marmorstein Yarchi

80th Anniversary of the 'Knesset Israel' Clandestine Immigration Ship

On August 5, 1946, two clandestine immigration ships sailed from a small fishing port in what was then Yugoslavia, present-day Croatia: the Jewish Resistance Movement (later renamed Knesset Israel), carrying some 3,500 Holocaust survivors from Romania and Hungary, and the Abba Berdichev, carrying some 500 Holocaust survivors.

The passengers endured harsh conditions aboard the ships, including overcrowding, stench, seasickness, hunger, and thirst. In addition to the danger of sinking in the stormy Adriatic Sea, they feared the anticipated encounter with British forces.
During the voyage, twelve babies were born aboard the ship. Sadly, two of them did not survive the journey.

On the fifth day of the voyage, the Abba Berdichev began drifting toward a naval minefield. However, following a complex maneuver by the Jewish Resistance Movement, the clandestine immigrants were miraculously rescued and brought aboard.

On the twentieth day of the voyage, the ship was spotted by the British, who positioned a destroyer and warned the clandestine immigrants: "If you attempt to land in 'Palestine', your arrest is inevitable; your passengers will be deported. The best thing for you is to proceed to Famagusta."

The proud response from the Jewish Resistance Movement was transmitted to the destroyer: "Sir, can you imagine a free man going of his own free will to a concentration camp, even if it is British? No, sir, we will fight for our right to live. We will fight on the beaches, we will fight in the streets, and we will fight on our ship as well."

On November 25, an injunction delaying the deportation was issued following a petition filed with the Supreme Court. Consequently, the leadership of Mossad LeAliyah Bet ordered that the ship's name be changed to Knesset Israel, a less "militant" name, and that it sail to Haifa under the escort of British destroyers.

At the port, three deportation ships, barbed-wire fences, and hundreds of British soldiers awaited the clandestine immigrants. The battle began with the soldiers' first attempt to climb aboard, when a barrage of cans was hurled at them. The soldiers opened fire with live ammunition, killing two clandestine immigrants. The British then began throwing tear-gas grenades onto the deck. For an hour and a half, clouds of gas enveloped the ship. Everyone on deck - children, women, and the elderly - writhed in agony, and the resistance was broken. In addition to the two dead, dozens were wounded.

SPECIAL CANCELLATION חותמת אירוע להופעת הבול

By evening, the clandestine immigrants had been transferred to the deportation ships amid violence and humiliation.

The lawyer's pleas to the court and a meeting between Golda Meir and Yitzhak Ben-Zvi, representatives of the Va'ad Leumi (National Council), and the High Commissioner bore no fruit. Throughout the days of the trial, the deportation ships sailed back and forth along the country's coastline, the passengers gazing at the land from across the water but unable to enter it.

On Friday morning, the ruling was handed down: the deportation order was legal. The ships turned northwest, toward Cyprus.
Thus, 4,000 Holocaust survivors were condemned to return behind the barbed-wire fences of a concentration camp in a foreign land.

Nevertheless, the voyage of the Knesset Israel marked a turning point in the history of clandestine immigration and heralded a new stage in the struggle against the restrictions imposed by the White Paper.

Dr. Mordechai Marmorstein

Issue:	December 2026 דצמבר	הנפקה:
Stamp Size (mm):	H 30 ג / W 40 ר	מידת הבול (מ"מ):
Plate:	1336	לוח:
Stamps per Sheet:	15	בולים בגיליון:
Tabs per Sheet:	5	שבלים בגיליון:
Method of printing:	Offset אופסט	שיטת הדפסה:
Security mark:	Microtext מיקרוטקסט	סימון אבטחה:
Printer:	AKD	דפוס:

השירות הבולאי - טל: 076-8873933
שד' הרכס 21, מודיעין 7178390
The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933
Sderot HaReches 21, Modi'in 7178390
www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com